

Deniz fenerleri hakkında hiç bilmediğimiz

Diş Hekimi Filiz İskender
filiz_iskender@hotmail.com

Sosyal Komite olarak, meslektaşlarımıza, nasıl özel aktiviteler sunabiliriz arayışı içindeyken, İstanbul'daki Deniz Fenerleri'nin ışıkları takıldı gözümüze... 9 Ekim, Pazar gününe kadar yanından geçerken belki varlığını bile fark etmediğiniz İstanbul'un beş farklı birbirinden güzel deniz fenerini, kristallerine kadar ziyaret ettik. Deniz Fenerlerinin, aslında sadece gizemli-romantik objeler değil, kapitülasyonlar ve uluslararası alacak davalarına kadar konu olan çok özel, stratejik değeri olan tarihi binalar olduklarını da öğrendik. Ufkumuz açıldı.

Hafta ortası başlayan soğuk ve yağış dalgası, tur katılımcılarını endişelendirmesine rağmen, hava koşullarına meydan okurcasına, gözümüzü kırpmadan çok güzel bir gün geçirdik. Her zaman keyifli geçen İstanbul Dişhekimleri Odası gezilerinde bir araya gelmelerimizi, hava koşulları karşısında da denemiş olduk. Gezimize katılan tüm meslektaşlarımızı tebrik ediyorum. Tur sonunda dağıtılan, "Tur Katılım Sertifikaları" tam anlamıyla hak edildi diyebilirim.

Antonina Turizm organizasyonu ile gerçekleştirdiğimiz turumuz, sabah 08.00'de Taksim, 08:30'da da Kadıköy'den hareketle başladı. Soğuk havaya rağmen, otobüste ikram edilen sıcak poğaçaya ve çaylarla önce içimiz ısındı. Kadıköy'den sonra, ilk durağımız olan Fenerbahçe Deniz Feneri'ne doğru yol almaya başladık.

Tarihe tanıklık eden fener: Fenerbahçe Feneri

İlk ziyaret ettiğimiz Fenerbahçe Deniz Feneri'nin bölgedeki ilk örneğinin Bizans döneminde yapıldığı ve burada Tanrıça Hera'ya adanmış bir tapınak bulunduğu ve kayalıklar üzerinde de bir fenerin olabileceği düşünülmektedir. Rehberimiz sanat tarihçisi Atilla Tuna'dan öğrendiğimiz kadarıyla bu fener, Osmanlı İmparatorluğu döneminde inşa edilen ilk fener olma özelliğini de taşıyor. Fener Kanuni Sultan Süleyman tarafından 1562 yılında inşa ettirilmiş. Günümüzde Fenerbahçe burnunda bulunan ve bulunduğu semte adını veren bugünkü feneri, Osmanlı İmparatorluğu zamanında 1857 yılında Fenerler İdaresi tarafından yaptırılmış olup, halen eski güzelliğini korumaktadır. Bir rota feneri olan Fenerbahçe Feneri 400 yıllık bir geçmişe sahiptir. Fenerin sis düdüğü binası 1932 yılında fenerin yanına kurulmuş. Mercek yapısı sabit kristal olan fener, ışığın 15 deniz mili uzaktan görülmesini sağlıyor. Fenerbahçe Feneri, idamlar dahil pek çok olaya sahne olmuştur, İngiliz işgali sırasında İngiliz askerleri kuleye çıkmak isterler. Fenerci Mediha Hanım ve annesi, içkili askerleri ellerinde sopayla kovalar. Cumhuriyet'in 10. yıl kutlamalarında ışıklandırılıp süslenen Fenerbahçe Feneri'nin kristali, II. Dünya Savaşı yıllarında siyah perdeyle kapatılarak karartılmıştır.

Rotamız Anadolu Deniz Feneri

Daha sonra, otobüsümüzün direksiyonunu Anadolu Deniz Feneri'ne doğru çevirdik. Bu fener, 1856 yılında Fransızlar tarafından yapılmıştır ve

Karadeniz'den İstanbul Boğazı'na girişte Anadolu Yakası'nda Poyrazköy'de önemli bir mevkiinde bulunmaktadır. Fenerin deniz seviyesinden yüksekliği 75 metre olup, kâğıt olarak inşa edilen kule yüksekliği ise 20 metredir. 15 Mayıs 1856'da hizmete giren fenerin işletmesi, 1937'de Fransızlara tazminat verilerek Cumhuriyet İdaresi'ne geçmiştir.

Anadolu Deniz Feneri'nin ziyareti ardından, Anadolu Deniz Feneri'nin tam karşı kıyısında bulunan Rumeli Deniz Feneri'ne "Bekle bizi..." diyerek, Mahmut Kaptan'ın bir gece öncesinden bizim için tuttuğu balıkları yemek üzere yola koyulduk. Balık yediğimiz Fener Restoran, turumuzun ruhuna uyan, içerisini sobanın ısıttığı, gülümsemeleri sıcak insanların işlettiği bir yer. Balık çorbası, tavada palamut, istavrit, hamsi derken... Balığa doyduğumuz saatler yaşadık. Şimdi sıra, Tahlisiye Müzesini de ziyaret edeceğimiz Rumeli Deniz Feneri'ndeydi.

Gemicilere yol gösteren sis düdüğü

Rumeli Deniz Feneri, gemilerin Karadeniz'den İstanbul Boğazı'na emniyetle girmelerini sağlamak üzere 1856 yılında yapılmış. Fenerin ilk inşası sırasında kulenin birkaç kere yıkılması üzerine bu mahalledeki köyün ileri gelenlerinin, feneri yapan Fransızlara burada bir yatır (türbe) olduğu ve bundan dolayı kulenin yıkıldığını söylemeleri üzerine, önce türbe yapılmış, üzerine bugünkü fener kulesi inşaa edilmiş. Halen fener kulesinin içinde Saltuk Hazretleri'nin türbesi bulunmakta ve halk tarafından ziyaret edilmekte. Tahlisiye Müzesi ziyaretimizde, gemicilere yol gösteren sis düdüğünü duyma ve tanıma şansı yakaladık.

Bu durağımız ardından fetih sırası, Ahırkapı Deniz Feneri'ndeydi. Yağmur ve soğuk had safhada olduğu için turu bu noktada sonlandırmayı önermemize rağmen, hiç kimse bu öneriye yanaşmadı ve kararlı olmanın mükâfatını, Ahırkapı Deniz Feneri'nin en üst noktasından, Aya Sofya, Sultanahmet ve boğaz köprüsüne her en dokunabileceğimiz hissini tadarak yaşadık.

Fotoğraf: Diş Hekimi Yahya Çelik

Fenerde yaşayan bir aile

Ahırkapı Feneri, fenercilik geleneğinin son örneği olan fenerde bir ailenin yaşadığı son Fenerlerden. Fenerde yaşayan Ahmet Bey ve ailesi, her ne kadar işi babadan devralmadılarsa da 1994'ten beri

Fotoğraf: Diş Hekimi Yahya Çelik

Ahırkapı Feneri'nde yaşıyorlar. Fener, İstanbul'da Osmanlı döneminde yapılan ilk fener olmak özelliği taşıyor. Ahırkapı'ya fener yapılmasına bu çevrede meydana gelen önemli bir deniz kazasından sonra gereksinim duyulmuş. Osmanlı İmparatorluğu zamanında 1755 yıllarında Mısır'a ticaret eşyası götürmekte olan Hacı Kaptan idaresindeki bir kalyon, havanın bozulması üzerine gece Kumkapı'da karaya oturmuş. Olayı haber alan zamanın padişahı III. Osman, Sadrazam Said Paşa ile birlikte Kumkapı'ya giderek, kalyon ve gemicilerin kurtarılışını izlemişler. Daha sonra Hacı Kaptan'a yeni bir kalyon verilmiş. Bu arada gemicilerden birinin, "Eğer burada sur üzerinde bir fener yapılıp her gece kandiller yakılırsa, böyle uzağa giden gemiler ışığı görünce yollarını bulurlar ve kazaya uğramazlar" demesi üzerine, Padişah da buraya fener yapılması için emir vermiş. Kaptan-ı Derya Süleyman Paşa tarafından fener yapılmış. Gemilerin Marmara Denizi'nden gerek İstanbul Limanı'na girişi, gerekse İstanbul Boğazı'ndan geçişlerinde rota feneri durumundadır. Arnavut kökenli bir aile, Sultan Abdülaziz döneminden beri fenerde yaşamaktadır.

Ahırkapı Feneri'nden sonraki son durağımız ise Yeşilköy Deniz Feneri'yd. Yeşilköy Fener Restoran'da, Yeşilköy Deniz Fenerli manzaralı şık bir çay molasıyla turumuz son buldu.

Burada yazılanlar, Sanat Tarihçisi Atilla Tuna rehberliğinde gerçekleşen deniz fenerleri turumuzda görüp öğrendiklerimizin çok küçük bir bölümü. Dünyadaki ilk deniz fenerleri, Türkiye'deki deniz fenerleri, fenerlerin ışık kaynaklarının gelişimi, vb daha birçok konuda siz de bilgi sahibi olmak istiyorsanız, bir sonraki turumuza bekleriz.

